

verentia jure faciat interesse, cum quibus delectat summus Pontifex conferre sermonem, quos ad definitiones pro Episcopo suo sanciondas, subscribendasque, cum fuerit solertia eligi, sit auctoritas legi; sed istud non extorqueat, nisi summa necessitas. Discriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, & Provinciale, attigerunt Juris Canonici Periti, qui præfatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt, illi siquidem, si vera narrat citatus Stoz, ideo absentium Episcoporum Procuratores à jure suffragandi repulerunt, quia inquebant, canones & decreta, quæ à Concilio Œcumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem, censentur quodammodo prodire à Spiritu Sancto, & Spiritus Sanctus eloquitur per os Pastorum, quos possit regere Ecclesiam Dei, & non per alios, nullam Dominici gregis custodiam habentes; nisi etiam istis loquendi prærogativam concesserit supremæ Ecclesie Pastor, ut totius gregis Moderator, id est Romanus Pontifex. Hæc autem ratio non urget, cum sermo este Concilii Provincialibus, quorum decreta nec obstringunt universam Ec-

clesiam neque, infallibilem auctoritatem habent, & plerumque nihil de rebus, Fide Divina credendis, definiunt.

VII. Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur Bottus de Synodo Dioecæsana. At longè diversa est utriusque ratio; etenim in Synodo Dioecæsana solus Episcopus est Jurex, & Legislator; ipse suo nomine decreta facit & promulgat; & quamvis astantium consilium exposcat, non tamen cogitur illud sequi; ex quo fit, ut admissio Procuratorum nihil prorsus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad hæc, aut in Procuratorem eligitur, qui aliàs non esset Synodo interfuturus, & hic potest repelli tamquam extraneus; aut eligitur, qui jam suo jure Synodo intervenit, & hic certe non potest unum consilium suo, aliud absentis nomine, Episcopo præbere; eaque propter inutile & supervacaneum est, ut absentis quoque personam in Synodo repræsentet. Quare concludendum existimamus, absentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Dioecæsanam Synodum, nisi illum isdem aperiat, quæ jandiu ita in Dioecesi inoleverit, consuetudo.

LIBER QUARTUS.

DE OFFICIALIBUS, SEU MINISTRIS SYNODI, SUAM NIMIRUM OPERAM
SYNODO PRÆSTANTIBUS, ALIIQUE, QUI PRO FUTURIS EVENTIBUS
IN SYNODO ELIGUNTUR.

CAPUT PRIMUM.

De Officialibus primi generis.

In Cereemoniali Episcoporum lib. 1. cap. 31. num. 18. ubi sermo fit de Synodo Dioecæsana, habetur: *Officiales quoque, & ministri necessarii, deputandi sunt in hujusmodi Conciliis, veluti Notarii, Ostiarii, Magistri cereemoniarum, & alii, ut habetur in Concilio Toletano IV. can. 4.* Ejusmodi Officiales singillatim enumerat Gavantus in *Praxi Dioecæs. Synodi cap. 18. pluribus sequentibus*, quorum aliquos eligendos, affirmat, ab Episcopo ante Synodum, in Congregatione Consultorum, priusquam incipiant Synodales sessiones, in prima sessione postea promulgandos; quemadmodum idem Gavantus *part. 2. sess. 1.* tradit. Singulos & nos recensebimus; sed, qui minoris momenti sunt, cursim indicabimus. Ante Synodum destinare debet Episcopus Præfectum hospitiorum, cum sociis, de quibus idem Gavantus *cap. 8.* Eorum interest omnem adhibere diligentiam, ut Clerici, ad Synodum venientes, honestis recipiantur hospitibus, aut diversoria in civitate inventient eorum statui congruentia.

II. In Congregatione Consultorum unus pariter, vel duo destinan-

tur Promotores, unus Urbanus, Foraneus alter, quorum munus est urgere actiones Synodales, seu insistere, ut omnia, quæ in Synodo facienda sunt, celeriter & fructuosè perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente Gavanto *cap. 20.* deest, esse aliquem ex Canonicis Ecclesie Cathedralis, isque alium, quem maluerit, sibi socium, seu coadjutorem, adsciscet; qui quidem Secretarii socius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad Secretarium autem spectat primò, curare, ut pridè quam Synodus inchoetur, futuræ sessionis Edictum affigatur valvis Ecclesie; secundo, ante primam sessionem nominatum, ut moris est, vocare Canonicos Ecclesie Cathedralis, & insigniorum Collegiarum; & ne nimium defatigetur, potest committere suo Coadjutori, ut cæteros de Clero vocet; tertio, præparare schedulas pro serutinio, de quo mox, aliaque peragere, quæ à Gavanto *cit. loc.* describuntur.

III. Deputatur insuper Notarius Synodi, qui solet esse Episcopi Cellarius. Hic absentes notat, ut nisi

postea à Judicibus exequentur, puniantur; singulorum, qui Fidei professionem emittunt, nomina scribit, atque in fine cujuslibet sessionis, rogatus à Promotore, ut de iis, quæ gesta sunt, instrumentum conficiat, respondet, se facturum, simulque aliquos de Clero vocat in testes, quorum nomina in tabulis refert. Designantur præterea Præficti Synodali discipline, & scrutiniū, hoc est aliquot Sacerdotes maturæ ætatis prudentia & pietate conspicui, quorum officium sit, omnes Clericos singulatim ad se accedere, ac cujuslibet mores & vivendi rationem investigare; utque facilius hanc munerī faciant satis, solet unicuique Præficto certa pars Cleri, in scheda descripta, committi examinanda, aliaque scheda tradi, in qua quædam adnotantur, de quibus Episcopus vult specialius inquiri. Absoluto autem scrutinio, omnia ad Episcopum referuntur, ac quilibet ex Præfictis, peracti à se scrutiniū acta, propria manu subscripita, Episcopo tradet, sicuti monet Gavantus *cap. 27.*

IV. Ad evitandas turbas, & præcavendos tumultus, qui certè fierent, si singulis de Clero venia daretur reclamandi adversus decreta, quæ in Synodo promulgantur, solet Episcopus aliquem constituitote totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen qua decet modestia & reverentia, dicat in Synodo quæ Clero displicent, quæque ex iis, quæ aut statuta, aut statuenda sunt, difficilliora, & aspera videantur; simulque modum suggerat, quo illa emolliat, Clerus optaret; omnia porro, quæ nomine Cleri petierit, scripta tradat Synodi Secretario; Gavantus *cap. 25.*

V. Inter Synodi Officiales enumerat Gavantus Confessarios, ab Episcopo pro Synodo destinatos, quibus val-

dè congruum esse ait, ut Episcopus, præsertim in sua prima Synodo, totam deleget potestatem, qua ipse potitur, ne ea quidem sibi retenta, quam habet à Tridentino *sess. 24. cap. 6. de reform.* absolviendi videlicet à casibus occultis, Sedi Apostolicæ reservatis, & dispensandi in irregularitatibus proventibus ex delicto occulto, illa excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Episcopus ne præfatis Confessariis potestatem faciat absolviendi ab hæresi externa, quantumvis occulta; siquidem non solum, virtute Tridentini, non posset ejusmodi facultatem alteri delegare, sed hodie per Bullam, in Cœna Domini legi consuetam, potestas absolviendi ab hæresi est ipsimet Episcopo omnino adempta, quemadmodum à S. Pio V., Gregorio XIII. & Clemente VIII. declaratum fuisse, testantur Toletus, Guierrez, Ugo linus, & alii apud Sanchez *lib. 2. in Decal. cap. 11. n. 26. & Suar. de censuris disp. 21. sect. 3. num. 5.* & constat ex tertia propositione, proscripta ab Alexandro VII. in qua saltem indirectè, damnari sententiam adstruunt Episcopo facultatem absolviendi ab hæresi occulta, notat ibidem Dominicus Viva; de qua re plenus suo loco.

VI. Confessariis adduntur Concionatores, ad hoc electi, ut tutius Diœcesis Clerum, simul coadunatum, opportune instruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant, nisi ipsemet Episcopus velit id muneris in se suscipere, quod profectum & maxime utile, & summo per laudabile foret.

VII. Oficiales itidem, Synodo necessarii, sunt Magistri ceremoniarum, ut omnia, quæ in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, & majestate peragantur. Necessarii quoque reputantur Ostiarii, qui præsiunt Ecclesiæ januis, &

& laicis, sine strepitu, in gressum prohibeant, & cum incipienda est Synodus, Ecclesiæ fores obserent. Ejusmodi Ostiarios esse debere viros graves, notat Gavantus *cap. 29.* quoad ad ipsos spectat sessionum tempore, Clericos, quos fortè videant Ecclesiam pervagantes, aut secum invicem colloquentes, admonere.

VIII. Officialibus Synodi attexit idem Gavantus *cit. cap. 18. & 26.* Economum, qui solet esse Præfictus domus Episcopi, cujus est exigere Cathedraliticum, quod in plerisque locis, Synodi tempore, est Episcopo solvendum. At tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, & excusationum, quorum officium est peculiariter considerandum.

CAPUT II.

De Judicibus querelarum, & excusationum.

Inter cæteras Episcopalis muneris curas ab Ecclesiæ incunabulis, una & non infima fuit Clericorum, laicorumque jurgia audire & componere, subortasque inter eos lites, sine forensi strepitu, dirimere. Quo verò sanctiora Episcoporum judicia forent, in Ecclesiis, & Synodis, adstante Sacerdotum Senatu, plerumque exercebantur; quocirca non immeritò Thomassin. *de vet. & nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 75. n. 4.* speciem quamdam, & imaginem Curæ, seu Tribunalis Ecclesiastici, Diœcesanas Synodos præstulisse, asserit. Neque solum civiles controversiæ, sed etiam causæ criminales ad Episcopales Synodos deferbantur, ut perpetrati delicti rei, Synodali sententia debite subirent poenam; cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epist. 12. & 49.* Inter

Diœcesanas Synodos Landavenses, quinque reperimus hanc unquam ob causam coactas, ut sententiam ferrent in quosdam, qui homicidium, perjurium, & incestum commiserant, & insuper alias duas, in quibus poena decreta est in alios, qui Ecclesiæ patrimonium invaserant, & Episcopi familiam injuriis laceraverant, sicuti legi potest in eorumdem Actis collectis ab Henrico Spelmano *Concil. Britan. tom. 1. à pag. 381. ad 386. & Uvilkens tom. 1. pag. 17. & pag. 199.* Neque poenæ à Synodis irrogatae erant merè spirituales censurarum, quemadmodum garrunt, qui Ecclesiasticam jurisdictionem impugnant; sed quandoque erant merè temporales, quod factum præcipue legitimus in Synodo Landavensi anni 887. *cit. tom. 1. Uvilkens pag. 199. in principio*, ubi Rex Brochvail, cujus familia læserat familiam Episcopi, nulla irretitus fuit censura, sed damnatus duxit ad erogandum pretium faciei suæ longitudine, & latitudine in puro auro.

II. Hanc, quam exponimus, disciplinam maxime viguisse sæculo XI. colligimus ex formula celebrandi Diœcesanam Synodum, à Burchardo Relata, & Concilio Salegustadiensis anni 1022. adscripta, cujus supra *lib. 3. cap. 5. num. 1.* meminimus, in ea quippe præscribitur, ut Episcopus, suæ Synodi initio, ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos simili obestatione conjuro, ut nullus vestrum in judicando, aut personam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulsatus, à veritate discedat, sed cum tanta pietate, quidquid casui se judicandum intulerit, retractare, ut nec discordans contentio ad subversionem justitiæ inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda æquitate rigor nostri ordinis, vel sollicitudo tepescat.*

Statimque ordo subnectitur, in causis audiendis servandus; qui erat ejusmodi: prima die expeditur causæ Clericorum, & ideo post Episcopio admonitionem subditur: *Post hanc exhortationem quisquis Clericorum velit, conferat querelam*; secunda die propositæ à Laicis quæstiones dirimantur, unde post preces, secundæ sessioni præmittendas, ibidem legitur: *Tunc si Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur... quisquis ex Laicis habeat querelam, proferat*. Quod si non omnes secunda die absolvi poterant, proponebantur tertia die: *Si qua sint quæstiones, vel querelæ conferantur, & sic Synodus tertia die solvatur*. Hæc autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuisse Clericorum, Laicorumque controversias, ad Synodum definiendas delatas.

III. Ex hac antiqua disciplina ortum habuit, ut Episcopus in Synodo duos, vel tres, unâ cum suo Vicario Generali, deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, & civiles lites audiant, ac summario judicio, de utrisque causis sententiam proferant. Ad eosdem Judices pertinet, quæstiones circum ordinem sedendi, seu præcedendi, inter congregatos fore excitationis, brevi manu (ut dici solet) ita componere, ut nulli præjudicium inferatur; ad eos pariter referendæ sunt excusationes eorum, qui ad Synodum non accesserunt, finita Synodo deinde examinanda.

IV. Licet autem hodie primum, & potissimum munus prædictorum Judicum ferè conquiescat, quia ferè impossibile est ut Clericorum, aut Laicorum causæ in Synodo terminentur; adeo enim mutati sunt hominum mores, ut contentendæ inter se Partes summarium judicium effugiant, omnemque telam, seu ordinem judicia-

rium exactè, atque ad unguem servari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant; non idcirco tamen eorumdem judicium electio est censenda superflua; tum quia uti animadvertunt Bottus *part. 3. art. 7.* & Massobrius *cap. 4. dub. 19.* adhuc possent, si qui vellet, liti sumptibus parere, suasque causas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorumque judicio acquiescere; tum quia necessarii reputantur ad servandam antiquæ disciplinæ memoriam, arque ad alia duo explenda munia, quæ illis pariter diximus demandata.

CAPUT III.

De Testibus Synodalibus.

Disseruimus hactenus de Officialibus Synodo inservientibus; uberiori nunc est de aliis agendum qui in Synodo eliguntur, ut in posterum adhibeantur. Præcipuum inter istos locum obtinent Testes Synodales, homines scilicet probatæ fidei, ab Episcopo in Synodo designati; ut custodes quodammodo sint decretorum, quæ à Synodo eduntur. Eorum quippe officium est Dioecesim subinde perustrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, & omnia in futura Synodo Episcopo referre; sicuti recedè tradunt Du-Cangius in *Glossario verb. Testes Synodales*, Cironius *Observat. Jur. Canon. lib. 1. cap. 18.* Thomassin. *part. 2. lib. 3. cap. 76. num. 8.* & *cap. 79. num. 9.* & *seq. Joann. à Costata ad cap. 1. tit. 31. Decretal. pag. 156.* Altessera *de Jurisd. f. Ecclesiast. lib. 2. cap. 19.*

II. Sunt, qui Synodali Testium originem referant ad *Periodontas*, de quibus in canone 57. Concilii Laodice-

ni *tom. 1.* Collectionis Harduini *col. 792.* Verùm *Periodontæ* dicebantur, qui Episcopi vice, Dioecesim circumcumbentes visitant, ejusque Vicario nomine, non sine perfecto jurisdictionis exercitio, decreta condebant; quocirca Dioecesis Visitatores, qui græcè *Periodontæ*, latine *Circitores* dicti sunt, quemadmodum & Episcoporum Visitatores *Circulationes* pasim appellatæ, præsertim in Capitulari Caroli Calvi *tit. 5. cap. 4.* ex recensione Balluzii *tom. 2. Capitular. col. 23.* Ac propterea procuratio, quæ visitanti Episcopo jam tum debebatur, *Circada* est vocata, quod observavit Du-Cangius in *Glossar. verb. Circada*. Nostri verò Testes Synodales Dioecesim perlustrant quidem, sed absque ullius prorsus jurisdictionis exercitio, sicuti mox audiemus. Vera Synodali Testium lineamenta nobis exhibet Hincmarus Archiepiscopus Remensis, qui medio sæculo ix. florebatur; is quippe *Oper. tom. 1. pag. 716.* nonnullis præmissis à suo Clero custodiendis, statim subjungit: *Hæc omni anno investiganda sunt à Magistris, & Decanis Presbyteris per singulas matrices Ecclesias, & per Capellas parochiæ nostræ, & nobis Kalendis Julii renuntianda. Similiter etiam investigandum, & renuntiandum est nobis, qualiter observentur & custodiantur illa, quæ capitulatum observandi Presbyteris dedimus.*

III. Adumbrata ab Hincmaro Synodali Testium lineamenta clarius explicavit Regino, Abbas Præmuniensis, qui, labente eodem sæculo ix. scripsit. Modum & formam describens Regino *lib. 2. de Eccles. disc. cap. 2.* visitandæ ab Episcopo Dioecesis, illud inter cætera faciendum monet, tit in qualibet rurali parochia quadam veluti particularis Synodus congregetur

ex omnibus ejusdem parochiæ Sacerdotibus, Clericis, aliisque gravibus & prudentibus viris; & quibus septem ab Episcopo, aut, sellegendis Testes Synodales, qui juramento constricti ad renuntiandum quidquid explorati habeant, singillatim ab eodem Episcopo interrogentur de criminibus & abusuibus, in ea parochia grassantibus. Secundum hanc formulam suas visitationes instituit Uldaricum Episcopum Augustanum, narrat Gerardus, Scriptor sæculi x. in *ejus vita* §. 6. *num. 27.* apud Mabillon. *Act. Benedict. sæculi. v. pag. 428.* Venetæ edit. & Baluzius ad *Regionem pag. 533.* se opinari, asserit, eandem formulam per omnes Occidentis regiones fuisse acceptam; atque inde factum est, ut Burchardus, & Gratianus suo quisque Decreto, hunc Canonem inseruerunt; *Episcopus, in Synodo residens post congruam allocationem, septem ex plebe ipsius parochiæ, vel eo amplius, prout videbitur expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, & allatis Synodorum pignoriibus, unumquemque illorum tali sacramento constringat: Amodo in antea quidquid noxi, aut audisti, aut postmodum inquisiveris, quod contra Dei voluntatem, & rectam Christianitatem in ista parochia factum sit, aut futurum erit... nec propter amorem, nec propter metum, nec propter parentelam, ullatenus celes Episcopum: Burchardus lib. 1. cap. 91. & 92. Gratian. *Can. 7. caus. 53. quest. 6.**

IV. Ne verò hac salubris disciplina, quæ fortassè sæculo xiii. remitti cœperat, obsolesceret, Innocentius III. in Concilio Lateranensi *cap. 6. tom. 7.* Collectionis Harduini *col. 23.* manda-

vit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Testes pro qualibet provincia Dioecesebus constituerentur, ut unusquisque sibi commissam perlustraret, quodque corrigendum deprehenderet ad futuram Provinciale Synodum deferret: *Per singulas Dioeceses (sunt) statuant idoneas personas, providas videlicet, & honestas, quae per totum annum, simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, solliciti investigent, quae correctione, vel reformatione sint dignae; & ea fideliter perferant ad Metropolitanum, & suffraganeos, & alios in Concilio subsequenti, ut super his, & aliis, prout utilitati & honestati congruerit, provida deliberatione, procedant; & quae statuerint, faciant observari.*

V. Quamquam autem Innocentius III. de solis meminerit Testibus, à Provinciali Synodo designandis, non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut à quolibet etiam Episcopo in sua Dioecesana Synodo deputarentur; quare posteriora Concilia, se ad Innocentii Instituta, ut patet erat, componentia, in utrisque sacris Comitibus Testes designandos, ut expressè edicunt, aut certum & usitatum jam ponunt. Concilium Saltzburgense, habitum anno 1420. c. 2. Collectionis Harduini tom. 8. col. 960. sancivit: *Sacro approbante Concilio, ordinamus, ut omnes & singuli nostri Suffraganei, in proximis ipsorum Synodis per singulas Dioeceses, prout & nos in nostra proxima Synodo Saltzburgensi ordinavimus, sub pœna suspensionis à Pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet & honestas, in Testes publicos, sive Synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter, & de plano, absque ulla jurisdictione, solliciti investigent, quae correctione &*

reformatione sint digna, & ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Episcopalem, ut correctione digna animadvertant congrua puniantur. S. Carolus Borromæus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. anni 1576. part. 3. cap. 6. Actor. pag. 179. decrevit: Ut Testium Synodaliū munus, si-cubi intermissum est, restituitur; atque non nomine solum, sed certis officii partibus recitè per eos geratur, quibus in Synodo, vel Provinciali, vel Dioecesana committetur. Concilium Avenionense anni 1594. cap. 4. Collectionis Harduini tom. 10. col. 1878. idem, ac ferè totidem verbis repetit, quod S. Carolus sanciverat.

VI. Ut porro sine mendatio & dolo munus suum expleant, antequam illud assumant, jurisjurandi religione electi Testes obstringuntur, ad omnia, quae resolverint, & emendanda existimaverint, ingenuè & sincerè Episcopo renuntianda, juxta juramenti formam, statutam in Synodo Dioecesana Saltzburgensi, habita post prædictam Provinciale, eodem anno 1420. quæ extat eodem tom. 8. Harduini col. 89 r. aliamque similem, præscriptam à S. Carolo Borromæo cti. capit. 6. Concilii Provincialis Mediolanensis IV. de qua etiam Gonzalez in cap. Præterea litt. C. de Testibus cogendis, quæque non multum discrepant ab ea, quæ habetur in alleg. Can. Episcopus in Synodo.

VII. Sæpius laudatus Franciscus Bonhomius in suis decretis generalibus Reformationis Ecclesiasticæ edit. Col. ann. 1585. postquam plurimum commendavit Synodaliū Testium utilitatem, pag. 129. formam & ipse exhibet juramenti ab illis præstandi. Ratione autem emissi juramenti Testes

Sy-

Synodales recensentur quodammodo inter publicos Officiales, quibus in iis, quæ pertinent ad munus, ad quod sunt à republica destinati, plena fides habetur; quod tamen ita limitandum, docet Massobrius de Synod. Dioeces. cap. 4. dub. 26. & tribus seq. ut non procedat, cum aut agitur de crimine, gravi pœna cœterendo, aut cum de crimine denuntiatus, se alias innotem probat; quo in eventu puniendus est Testis, tamquam perjurus.

VIII. Verum ea est rerum humanarum conditio, ut non omnia, quæ optima sunt semper in praxim deduci valeant. Synodaliū Testium utilitatem jure meritoque extollunt sanctissimi Ecclesiæ Canones, eamque optime cognovit S. Thuribius in sexta Synodo Dioecesana Linensi, habita anno 1590. cap. 17. tom. 4. Collectionis Cardinalis de Aguirre pag. 457. inquit: *Ratio, ob quam sancti Patres justè & sanctè instituerunt, ut Synodi singulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio & emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, & ut in eis constituantur, quod expedit ad bonum regimen animarum, & de rebus ad Episcopatus pertinentibus. Et, ut quod ordinaretur, & fieret in eisdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac desideratum sortiretur effectum, statuerunt, ut singulis Episcopatibus constituerentur, & nominarentur Testes Synodales personæ idoneæ, & bonæ, quæ per totum Archiepiscopatum, quisque in districtu sibi assignato, magna diligentia inquirant, qualiter servetur & adimpleatur quod in Synodis constitutum & præceptum est. Et nemo profecto est adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret Dioecesis administrationem; multis siquidem malis ob-*

viam iretur, si Episcopus ex relatione hominum integerrimæ fidei illa præsciret. Et nihilominus difficile, ne impossibile dicam, est hujusmodi homines invenire, qui velint id munus capessere; enimverò quamquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu coeperint Episcopi Testium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum secreto excipere; quod & fieri permisit citatus Bonhomius, & à multis Episcopis factum, assertit Gavantus in sua præxi in annotat. ad cap. 33. non propterea tamen, quos exoptasset, alligere potuerunt ad prædictum munus acceptandum. Præsto siquidem ii essent, qui illud affectarent, ut charitatis & zeli prætextu, possent pro libito huic aut illi sibi in viso, falsum crimen appingere; sed vixi verè probi & integerrimi, qui omni reposito humano affectu, veritatem investigent, eamque sincerè Episcopo, solum charitatis studio, aperiant, desiderari quidem possunt, sperari tamen non possunt. Quare, ut ait Piassecius in præxi Episcopali parti. 2. cap. 2. n. 9. Synodales Testes ferè ubiq̃ desueverunt, in eorumque locum suffecti sunt Fiscales Episcoporum, & Decani, hoc est Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum benè animadvertit Van-Esperen Jur. Eccles. univ. tom. 1. par. 1. tit. 18. cap. 3. num. 14. si doctrina, pietate, prædientia, & zelo præstarent, ac munus suum diligenter obtinerent, Synodaliū Testium defectum supplerent & compensarent.

CAPUT IV.

De Punctatoribus.

Compertum est omnibus, in historia Ecclesiastica vel mediocriter versatis, nomina Beneficiorum, & Præbendarum incognita fuisse prioribus Ecclesie sæculis, cum bonorum, & reddituum omnium Ecclesiasticorum cura & administratio ad solos pertinebat Episcopos, à quibus, statutis temporibus, juxta præscriptam à sacris Canonibus mensuram, inter Clericos dividebantur; quia vero hujusmodi divisio singulis mensibus fiebat, ideo mensura appellata est à S. Cypriano *epist. 28. Ereclis deinde Beneficiis, & cuique Clericorum sua assignata Præbenda, ex cuius fructibus, quoad viveret, alteretur; ne Præbendam assequuti ab Ecclesie servitio se impune subtraherent, loco divisionum mensurarum instituta sunt distributiones quotidianæ, certæ videlicet reddituum portiones, ex singulorum præbendis plenarum detractæ, illis dumtaxat erogandæ, qui Divinis intersunt. Et ne hæc ipsa disciplina pedeterent relaxaretur, Bonifacius VIII. in *cap. unic. de Clericis non residentibus, in 6. omnem illi contrariam consuetudinem, quæ jam alicubi cooperat inolescere, tamquam abustum & corruptelam improbat; statuitque, ut in nullo eorum eventu quotidianas distributiones lucretur, qui re ipsa Horis Canonice, ceterisque Ecclesiasticis functionibus non adest; iis solum exceptis, quos infirmitas, seu justa, & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesie utilitas excusaret; ubi, nomine justa, & rationabilis corporalis necessitatis, Doctores intelligunt injustam detentionem in carcere,**

injustam excommunicationem, aliamve censuram, & grave periculum, ab insidiante inimico imminens Beneficario, si domo egrediatur; quemadmodum, nomine *utilitatis Ecclesie, solam venire utilitatem ejus particularis Ecclesie, ubi quis Beneficium possidet, & verosimilius etiam Ecclesie universalis, iidem Doctores communiter tradunt; recte simul notantes, neminem, ab infirmitate, aliave ex indicatis causis impeditum à suo ministerio, Ecclesie præstando, lucrari quotidianas distributiones, nisi antea consueverit eidem inservire, ac Divinis Officiis interesse; quæ omnia enucleatè explicantur à Covarr. *lib. 5. Var. c. 13. Moneta de distribut. quotidianis. part. 2. à quest. 5. usque ad 18. Vazquez opuscul. de Benefic. cap. 4. Garcia de Benefic. part. 7. cap. 15. Pirhing. ad tit. 4. lib. 7. Decretal. sect. 2. per tot. Bonifacii Constitutionem instauravit Tridentinum sess. 24. cap. 12. de reform. & quo religiosius custodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios collisionem, seu remissionem; vetuit neminem, ne Beneficium aut amissas ab absentibus distributiones, quæ presentibus accrescunt, illo pacto condonent, aut de illis condonandis, seu postquam presentibus tradita sunt, restituendis, quoquo modo inter se paciscantur; de qua re iidem citati Doctores, alique apud Barbosa in *collectan. ad idem Tridentini cap. num. 108. & seq.***

II. Verum facile eluderentur tot salutares Constitutiones, nisi in singulis Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, certi & designati forent Canonici, seu alio quocumque nomine nuncupentur Beneficarii, quibus onus incumberet accuratè annotandi, quot in Choro, aliisque sacris functionibus desiderantur, & quibus non-

minatim diebus, aut à qua speciatim Divini Officii parte hic aut ille se subducatur. Qui verò ad ejusmodi munus destinantur, olim dictos fuisse *Obedientes*, quasi ex mera obedientia invisum munus subirent inquirere in aliorum negligentiam, ex quadam diplomate Innocentii III. colligi autumat Petrus Moretus in suo opere *de ritu dandi Presbyterium part. 1. sect. 5. num. 7.* Nunc autem communiter vulgò dicuntur *Punctatores*; atque ad id munus in singulis Ecclesiis duo plerumque designantur, tum ut uno impedito, alter non desit, tum potissimum, ut aliquis à Choro absentiam ambo uniformiter testantes, omnium à se removeant suspicionem fraudis. Ex his duobus, unum deputandum à Capitulo, alterum ab Episcopo, decrevit S. Carolus Borromæus in primo Concilio Provinciali Mediolanensi *tit. de officio Punctatoris, part. 1. Act. Eccl. Mediol. pag. 29.* » Ut autem hoc officium melius exerceatur, neminiquè aliquid injustè aut remitti, sicut adimi possit, præter delectum à Capitulo, alter Punctator ab Episcopo creatur; quibus vestigiis laudabiliter & sanctè plures alii Episcopi imitaverunt.

III. Neque hac sola diligentia contentus S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part. 2. act. Eccl. Mediol. part. 1. pag. 160.* juramentum ab iisdem præstari voluit, hisce verbis conceptum: » Ego N. Punctatoris officium, quod suscepì, per hæc sancta Dei Evangelia juratus, insancitè promitto ac spondeo, me fideliter & sincerè, quantum in me necesse, executurum. Sic me Deus adjuret, & hæc sancta Dei Evangelia, vel si juret super sacras Reliquias; » & hæc Sanctorum pignora. » Atque universim loquendo, electos in Punc-

Tom. I.

tatores, priusquam officium assumant, esse jurandum obstringendos ad iudicium fideliter obeundo, edixit sacra Concilii in *Maceraten. Visitationis sacrorum limitum, 26. Aprilis 1664. ad sextum dubium lib. 27. decretor. pag. 130. & in Curzulea. Jurisdictionis, 16. Novembris lib. 26. decretor. pag. 728.* Cumque po- tea dubitatum fuisset, coram quo prædictum juramentum præstandum esset; sacra Congregatio præstandum censuit coram illo, à quo Punctator esset electus; in causa enim *Senen. Officiorum, die 13. Julii 1636. proposito sequenti dubio: » An qui Punctatoris munere fungi debet, teneatur, & cogi possit ad præstandum juramentum in manibus Archiepiscopi, & in Capitulo, vel saltem alterutro modo, de fideliter exequendo dictum munus; » sacra Congregatio respondit: *Functorem teneatur jurare coram Deputante.**

IV. Præterea S. Carolus Borromæus, quo magis magisque securus fieret de Punctatorum diligentia & fidelitate, non solum eos juratè voluit, cum Punctatoris officium capessunt, sed & idem juramentum renovandum, statuit, in prima Synodo Diocesana, quam contingat celebrari, dum ipsi idem officium jurant: » Quod de Punctatorum juramento, (ait *loc. cit. pag. 160.*) in Concilio Provinciali I. sancimus, id & ab iisdem, & ab unoquoque item Punctatoris, qui vel festi diei, vel funerals, vel Anniversariorum, vel Processionum, vel aliorum denique Divinorum Officiorum causa, etiam in Collegiatis, aliisve Ecclesiis constitutus est, præstetur, non modo cum Punctatoris officium suscipiunt, verum etiam in publico Diocesanæ Synodi conventu, qui habebitur, dum

I

aip

ipsi id officium gerunt; quo religiosius unusquisque eorum excutetur ad debitum in munere suo obeundo, diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum.

V. Hæc constitudo jurandi in Synodo, quæ à Mediolanensi in plures alias pariter Ecclesias est propagata, unica causa fuit, cur Doctores, de Synodo tractantes, etiam Punctatorum meminissent. Cæterum, ubi ea consuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod semel præstiterunt, iterum in Synodo emitte; ac proinde non recedunt inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, nisi fortasse, quia de illis aut restituendis, sicuti non deputantur, aut corrigendis, si officium suum negligenter, in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de distributionibus, de causis, ob quas abentes possunt eas lucrari, de collusione, aut remissione illarum vitandis, fusè à nobis actum est in nostra *Instituti*. 107.

CAPUT V.

De Judiciis Synodalibus.

Cuncta per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententia ligata Pontificum Sedes Beati Petri Apostoli jus habet resolvere, ut ipse quod de omni Ecclesia fas habet judicandi, neque cuiquam de ejus licet judicare, sicuti ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permittus. Ita *epist.* 7. ad Episcopos Dardaniæ anno 495. scripsit Gelasius Papa *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.* 909. ejus auctoritatem Nicolaus I. allegavit *epist.* 8.

ad Michaelen Imperatorem *tom.* 5. Collectionis Harduini *col.* 167. inquit: « Patet profecto, Sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, judicium à nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permittus. » Est autem ejusmodi appellationum jus adeo necessariò contentum cum Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere, nisi & hunc velit perfractè inficari; etenim cum primatus prærogativà Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia Judex, cuique datur per appellationem ipsius implorare tuitionem, ab inferioris quippe sententia Superioris tribunal adire, omnibus concessum esse ipsa naturalis æquitas dicit, & persuadet. Quod circa Stephanus Tournacensis *epist.* 162. *tom.* 25. *Biblioth. Patr.* pag. 74. in hoc appellationis communi refugio, ait consistere dignitatem Ecclesie Romanæ: & S. Bernardus *epist.* 198. quæ est ad Innocentium II. *tom.* 1. *Oper.* *col.* 190. in eodem sitam, affirmat, pretiosioris gemmam, quæ in Pontificia emicet Thilara: « Hoc, inter cætera vestri singularis primatus insignia, specialius, nobilissimæque nobilitatis vestrum, & incitum reddit Apostolatem, si scriptis pauperem de manu fortioris vestri, meo judicio, in corona vestra pretiosior gemma zelo illo vestro, quo à mulari consuevistis oppressos, nec relinquitis virgam peccatorum super sortem justorum. »

II. Appellationibus, quæ undè quaque ad Sedem Apostolicam semper delatæ sunt, alia insuper Romanis Pontificibus accessit cura, audiendâ

mimirum, etiam in prima instantia, causas eorum, qui ab Episcoporum jurisdictione subtracti Apostolicæ Sedis immediatè subduntur. Verùm optime pendentes iidem summi Pontifices, non facile esse de rebus, in longinquis regionibus emergentibus, rectum Romæ institui judicium, ad quod testium necessaria persone, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel nullis aliis impedimentis, adduci non poterunt, sicuti ad Cælestinum I. scripserant olim Africani Episcopi *epist.* 2. n. 7. inter Epistolas Cælestini, ex recensione Petri Constant. *col.* 1061. gravioribus proinde causis tantum suo iudicio reservatis, alias levioris momenti iudiciis in partibus delegare consueverunt; cujus delegationis multa, & præclara exempla nobis suppediant epistolæ Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, & alios, aditæ à Jacobo Sirmondo post epistolas Petri Abbatis Cellensis *Oper. varior. tom.* 3. in fin. Cum autem Innocentius III. experientia didicisset, quòd nonnulli gratiæ Sedis Apostolicæ abutentes, litteras ejus ad remotos iudices impetrare nitentur, ut reus fatigatus laboribus, & expensis, litii cadere, vel importunitatem actoris redimere compelleretur; ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranensi statuit: « Ne quis, ultra duas dietas extra suam Dioecesim, per litteras Apostolicas, ad iudicium trahi possit, nisi de assensu Partium fuerint impetratæ: » ubi habetur in *cap. Nonnulli*, 28. de *rescriptis*.

III. Magis adhuc, quàm Innocentius, litigantium commode prospexit Bonifacius VIII. in *cap. Statutum*, de *rescriptis* in 6. decernens, ut si actor, & reus ejusdem civitatis, seu Dioecesis fuerint, extra ipsas causas à Sede Apostolica non committatur, nisi

in duobus casibus, ibidem nominatim expressis, in quibus extra dietas civitatem, & Dioecesim ita causam committi permisit, ut nullus eorum ultra unam dietam à fine sue Dioecesis valeat conveniri, statimque subiungit: « Cum autem actor, & reus civitatum, & Dioecesium fuerint diversarum, si actor in civitate, vel Dioecesi rei, iudicem habere recuset, ipsum, non in sua, sed in alia civitate, vel Dioecesi liberè impetrare valeat... dummodo locus, ad quem eum traxerit, ultra unam dietam, sicut in casu alio præmittitur, minimè sit remotus. » Ad hæc, ut Apostolicæ delegationes reserventur, non aliis causis committi voluit idem Bonifacius, nisi personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, aut Personatum, vel saltem Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus obtinentibus; à quibus præterea non alibi causas audiri, & definiri mandavit, nisi in civitatibus, aut locis insignibus, ubi litigantium juris Periti adesse queant: « Sancimus igitur (ait in *cod. cap. Statutum*) ut nullis, nisi dignitate præditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonice, cause, auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ejusdem, de cætero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis insignibus; ubi possit commode copia Peritorum haberi. »

IV. Bonifacii Constitutionem renouavit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 10. de *reform. urque* magis adhuc Sedes Apostolica secuta foret de scientia, prudentia, & probitate personarum, quibus causas extra Urbem iudicandas committit, eidem Constitutioni nonnulla sapientissimè adiecit: « Quoniam (verba sunt Tridentini) nob malitiosam petentium suggestio-

»nem, & quandoquē ob locorum lon-
 »ginitatem, personarum notitia,
 »quibus causae mandantur, usque adeo
 »haberi non potest hincque interdum
 »Judicibus, non undequaque idoneis,
 »causae in partibus delegantur; sta-
 »tuit sancta Synodus, in singulis
 »Conciliis Provincialibus, aut Dio-
 »cesanis aliquot personas, quae qua-
 »litates habeant, juxta Constitutio-
 »nem Bonifacii VIII. quae incipit
 »Statutum, & alioquin ad id aptas
 »designari; ut praeter Ordinarios loco-
 »rum, iis etiam posthac causae Eccle-
 »siasticae, ac spirituales, & ad forum
 »Ecclesiasticum pertinentes, in partibus
 »delegandae committantur. Et
 »si aliquem interdum ex designatis mori
 »congruerit, substituit Ordinarius
 »Capituli, cum consilio Capituli, alio-
 »quin ejus locum, usque ad futuram
 »Provincialem, aut Dioecesanam Syn-
 »nodum; ita ut habeat quaeque Dio-
 »cesis quatuor saltem, aut etiam plu-
 »res probatas personas, ac ut supra,
 »qualificatas, quibus hujusmodi causae
 »a quolibet Legato, vel Nuntio,
 »naque etiam a Sede Apostolica com-
 »mittantur; alioquin post designa-
 »tionem factam, quam statim Pon-
 »tificem ad summum Romanum Pon-
 »tificem transmittant, delegationes
 »nequocumque aliorum iudicium, aliis
 »quam his factae, subreptitiae cen-
 »santur.

V. Itaque inter graviora negotia, in
 Dioecesana Synodo ab Episcopo tra-
 ctanda & expedienda, recenseri debet
 deputatio Iudicium Synodaliū, quo-
 rum nomina ad Sedem Apostolicam
 subinde transmittantur. Non est tam-
 en necesse, ut in praefatos Iudices,
 ab Episcopo in Synodo deputatos, ip-
 sa Synodus consentiat; quoniam non
 dixit Tridentinum, eos designandos
 a Synodo, sed in Synodo; quapropter
 Tridentini decreto satisfaciēt Episcopus,

si Synodi consilium exposcat, etsi ex causis sibi notis, illud
 amplecti postea noluerit; quemadmo-
 dum, cum aliquem ex deputatis in
 Synodo mori contingit, debet quidem
 Episcopus, priusquam alium in
 ejus locum substituat, exquirere Ca-
 pituli consilium, sed non tenetur illud
 sequi; quia non consensus, sed con-
 silium dumtaxat Capituli Tridentini
 exigit; quod bene probat Pagnanus
 in cap. Cum olim, II. num. 15.
 & seq. de privilegiis, atque à sacra
 Congregatione Concilii declaratum re-
 fert Gallemart ad cit. cap. 10. sess.
 25. num. 3. Generatim enim lo-
 quendo, quibus in actionibus, aut
 deliberationibus, Oeconomica Syno-
 do Tridentina, aut Provincialibus
 Conciliis constitutum est, de Capitu-
 luli, Clerice consilio aliquid agendū
 esse, non propterea tamen illud
 sequendi necessitatem sibi im-
 positam esse, Episcopus existimet,
 nisi in iis tantum, de quibus illud
 nomenclatum, nominatimque cautum est.
 dixerunt Patres Concilii Mediolanensis
 V. part. 3. Actor. Eccl. Mediol.
 part. 1. pag. 282.

VI. Praefati Tridentini decreti exe-
 cutionem, quam certē & litigantium
 indemnitate consilere, & ad rectam
 conferre justitiae administrationem, ne-
 mo est qui non videat, praeter ceteris,
 summopere in eulcarunt Joannes Fran-
 ciscus Bonhomius in citatis decretis
 generalibus reformationis Ecclesiastice
 edition. Colon. ann. 1585. p. 115.
 & Cardinalis Gabriel Palaotus Archi-
 episcopus Bononiensis in suo Provin-
 ciali Concilio, habito anno 1586. ubi
 simul monuit, ut facte in Synodo Iu-
 dicium electiones illic summo Pon-
 tifici notificarentur: »Hujusmodi au-
 tem nominationes, sive electiones,
 in singulis Ecclesiis factas, unusquis-
 que Episcopus ad summum Pontifi-
 cem

»ccm

»cem statim transmittere curabit, ut
 »iisdem Apostolica auctoritate causae
 »delegantur, & delegationes quaecum-
 »que aliorum Iudicium, aliis, quam
 »his factae, subreptitiae censeantur.
 »Et nihilominus in sacra Congregatio-
 »ne Concilii Archivo nullus extat ca-
 »talogus Iudicium Synodaliū, qui ab
 »Episcopo fuerit ad Sedem Apostoli-
 »cam unquam transmissus, neque aliud
 »hujus rei invenimus exemplum, praeter
 »unicum, adnotatum à Cardinali
 »Bellarmino ad cap. 20. sess. 25. Con-
 »cil. Trident. Ex hac porro Episcoporum
 »incuria fit, ut Sedes Apostolica
 »causas in partibus personis committat
 »in dignitate constitutis, ad solam nor-
 »mam cit. cap. Statutum, nulla habita
 »ratione Iudicium Synodaliū, quorum
 »nomina ignorat, sicuti ad rem per-
 »pendit Barbosa ad dictum cap. 10.
 »Trident. num. 25. scribens: Decretum
 »hoc de committendis causis solis
 »Iudicibus Synodalibus respectu Pa-
 »pae in usu non est, cum adhuc fru-
 »genter ipse committere soleat cau-
 »sas aliis personis tam in dignitate
 »Ecclesiastica constitutis, quam de-
 »putatis in Synodo; sed id verisimi-
 »liter ex eo procedit, sive quia sit su-
 »pra Concilium, sive quod Dioecesiani
 »Episcopi ex sua parte etiam non cu-
 »rent, ad summum Pontificem trans-
 »mittere nominationes, & designationes
 »Iudicium, à Synodo factas, quod ta-
 »men juxta hoc decretum facere tenen-
 »tur, & sic Papa ex quadam quasi
 »necessitate justitiae administranda,
 »decretum non observat. Et tamen se-
 »pius Episcopi conquesti sunt apud sa-
 »craram Congregationem Concilii, quod
 »à Sede Apostolica delegationes fierent
 »personis minus idoneis, perinde ac si
 »ipsum non essent hujus abusus praeci-
 »pua causa. Id autem dissimulavit sacra
 »Congregatio; & ne muneris sui deesset,
 »monuit Officiales ad quos pertinet, ut

»on. l.

in causis, in partibus committendis,
 omnino morem gerent Tridentino.
 Ita à sacra Congregatione rescriptum
 fuisse ad Turritanum Antistitem die 3.
 Februarii 1635. legimus lib. 15. decre-
 tor. pag. 163. à tert. Significatum
 est Ministris hujus sanctae Sedis pro
 commissione causarum in partibus,
 ut eas nominatim ab Archiepiscopo in
 Synodo ad praescriptum cap. 10. sess.
 25. de reform. designatis, & notifi-
 candis committant. Idemque & nos
 fieri curavimus, dum ejusdem sacrae
 Congregationis Secretarii munere fun-
 gebamur, etenim, cum Episcopus Por-
 tallenger. postulasset, ut causae soli
 committerentur Iudicibus, in Syno-
 do electis, nequaquam autem, ut
 antea fieri solebat, Protonotariis Apo-
 stolicis, inter quos multi reperiebantur
 indocti & imperiti, & hanc instan-
 tiam nos retulerimus ad sacram
 Congregationem, hac die 17. Novem-
 bris 1725. rescriptis, à Domino Car-
 dinali Praefecto serio agendum esse
 cum Cardinali Pro-Datario, ut à suis
 Administris addamissim servari man-
 daret Tridentini sanctionem. Sed si
 Episcopi nomina Iudicium in Synodo
 deputatorum Sedi Apostolicae non ma-
 nifestant, sibi imputare debent, quod
 commissiones ad minus peritos quan-
 doquē diriganter. Officiales enim sanc-
 tae Sedis divinae non possunt, quin-
 nam in hac, aut illa Dioecesi idonei
 sint ad Apostolicas comissiones rite
 subeundas; ac propterea Apostolicas
 litteras ad eos dirigit, quos adiunt
 aliquo specioso titulo condecoratos,
 quamvis non ignorent, sub specioso
 tituli cortice homines aliquando latere
 satis rudes & crassos.

VII. Neque à Iudicibus Synoda-
 libus eligendis Episcopos remorari de-
 bet timor, ne illi quoddam quasi tri-
 bunal erigant, quasi aliquid jurisdic-
 tionem statim adepti essent; nam sa-

13

era

cra Congregatio Concilii in causa Januensis die 15. Martii 1601. lib. 9. decretor. pag. 174. iam statuit: *Personas designandas in Synodo ex cap. 10. sess. 25. ante delegationem, nullam habere jurisdictionem*; quinimo, ut omnem ab illis arceret ambitionem ostentandi tribunal proprium cum propriis administris, eadem sacra Congregatio in causa Alben. die 15. Januarii 1656. lib. 9. decretor. pag. 544. a terg. dixit: „In hujusmodi appellationum causis, ad Judices Synodales delatis, adhibendos esse

„Notarios Curie Episcopalis.” Unum dumtaxat impedimentum esse potest Episcopis, ne Synodaliud Judicium nomina ad Sedem Apostolicam mittant, prætermisso scilicet tam Provincialium, quam Episcopaliud Synodorum, in quibus essent illi designandi; quamvis enim à Tridentino facultas Episcopis data sit, Judicibus in Synodo electis, & mox decedentibus, alios cum consilio Capituli, substituendi, duraturos usque ad novam Synodum, que cæteroquin, tempore à Tridentino statuto, sit habenda; nulla tamen iisdem potestas facta est novos Judices deputandi, cum aut nulli in Synodo deputati sunt, aut nulla habita est Synodus, in qua deputari poterint, aut effluxit iam tempus, intra quod juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuisset habenda. Verum ne Diceceses in Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus suppedit Episcopis illos nominandi; si enim potestatem, quam cæteroquin non habent, à sacra Congregatione Concilii petant, eique simul causas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, hæc facultatem iisdem impertietur Judices Synodales, cum consilio Capituli, designandi; sicuti factum cum Archie-

piscopo Januensi, constat ex actis sacrae Congregationis lib. 19. decretor. pag. 171. ubi hæc leguntur: *Januen. Dubium Judicium Synodaliud. Sacrum Concilium Tridentinum cap. 10. sess. 25. de reform. statuit: in singulis Conciliis Provincialibus, ut Dicecesanis &c. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provinciale, aut Dicecesanam Synodum.*

VIII. „Occurrit in his terminis, casus in Dicecesi Januensis, in qua per plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis, aut Dicecesana. Propterea Eminentissimus Archiepiscopus, dubius de facultate, si aliquem interim mori contigerit, substituendi alium in ejus locum reverenter recurrit ad hanc sacram Congregationem pro declaratione, an valeat, uti dicta facultate substituendi alium, nisi Synodus tam Provincialis, quam Dicecesana, non fuerit intra tempus à Concilio præscriptum sess. 24. cap. 2. de reform. celebrata. Unde expetit sapientissimum oraculum, EE. VV. ut declaretur, an, & quomodo valeat Eminentissimus Archiepiscopus procedere ad substituendum Judicium Synodaliud in casu &c.

„Die prima Junii 1669. Sacra &c. in casu de quo agitur, petitam facultatem substituendi, cum consilio Capituli, Eminentissimo Archiepiscopo oratori imperita est.

IX. Quæ hactenus enarravimus, omnia à nobis indicata fuere in nostra Epistola encyclica, quam, post supremum Ecclesie clavum suscepimus, die 26. Augusti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, ubi methodum illis præscriptum

mus designati Judices Synodales tam in Synodo, quam extra Synodum, & modum simul ostendimus, quo eorum nomina Sedi Apostolica notificare debeant, ut hæc viris probis, & doctis causarum cognitionem, in partibus deinceps committere valeat, uti videri potest in citata nostra epistola, quæ est 28. in nostro Bullario tom. 1.

CAPUT VI.

De Judicibus Conservatoribus.

Regularium Ordines, pleræque Universitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia, inter cætera privilegia, quibus à Sede Apostolica sunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conservatores. Non deputantur ejusmodi Judices in Synodo; & nihilominus connexionem habent cum Synodo, quia desumendi sunt de coetu Judicium Synodaliud, de quibus in præcedenti capite actum est, juxta Constitutionem 9. Gregorii XV. Bullar. tom. 3. pag. 440. ejus verba sunt §. 2. „In futurum verò Sanctissimas sua hac generali, & perpetuè valitura Constitutione, statuit & decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi, sive principales, si ve subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habeant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit Statutum, ita ut vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel Personarum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Dicecesanis, juxta decretum

„Concilii prædicti, Judices electi, seu designati sint. Et §. 5. subacti: „Cæterum, ut latius pateat Conservatorum hujusmodi diligendorum facultas, Sanctitas sua admonitis, voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Dicecesanis, quamplures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione ejusdem Bonifacii Prædecessoris contentas, & aliquam ad id actas designari precurent; & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provinciale, aut Dicecesanam Synodum.” Et postquam sequenti §. 6. iterum Pontifex edixit, ne quispiam in Conservatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur; præcipit, ut nomina Conservatorum, quos Regulares elegerunt, Curie Episcopali exhibeantur: *Ejusque lectionis, seu assumptionis documentum infra tempus hujusmodi, videlicet sex mensium, post Acta Curie Ordinariud exhibere & dimittere teneantur; alioquin, ex ipso termino elapso, quantu Conservatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur.*

II. Neque hac Constitutione quidquam de novo Gregorius sancivit, sed sanctiones, quæ jam antea emanaverant, confirmavit; etenim, ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc est anno 1614. sacra Congregatio Concilii, apud Gavantium in præf. Diceces. Synod. in annot. ad cap. 32. etiam hæc de causa oportere dixerat, ut in Synodis Dicecesanis, celebrandis ab Episcopis Mediolanensis provincie, ad quos suas litteras direxit, plures deputarentur

Judices Synodales, ut nimirum liceat Regularibus, quos vellent, ex illis seligere, suorumque privilegiorum Conservatores constituere. Quæ autem à Conservatoribus, qui inter Judices Synodales non recensebantur, antea gesta fuerant, eadem sacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac si à Conservatoribus, legitimè deputatis, processissent.* Quod profectò indicio est, illam jam tunc minus firma, & nutantia sacre Congregationi visa fuisse.

III. Si autem in Dioecesi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus est semper intelligendum) suo sine culpa priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conservatorem assumere; modò tamen qualitatibus præstet, quas Bonifacius VIII. in *rel. C. Statutum* exposcit, atque in Gregorio XV. præscribuntur, uti docent Fagnanus in *cap. Sane, II. num. 33. de offic. Judicis delegati, & in cap. Si Clericus, num. 57. de foro competent. & Nidus de Conservatoribus c. 3. part. 7. num. 7.* At si postea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices constituentur, statim cessat jurisdictionis prædictorum Conservatorum, iterumque à Gregoriana Constitutione adiunguntur Regulares ad aliquem eligendum ex designatis in Synodo, quod, teste Monacello *tom. 4. pag. 21. num. 227.* sæpius declaravit sacra Congregatio Concilii, & præsertim in *Wladislevien. 16. Januarii 1649. lib. 18. decretor. pag. 574.* & in alia causa *Ordinis Minorum Observantium* die 10. Decembris 1661. *lib. 22. decret. pag. 777. à tergo.*

IV. Dubitatur autem, an extra Judicium Synodali cotum, facultatem habeant Regulares, aliquem in Conservatorem sibi eligendi, qui majori præfulgeat Ecclesiastica dignitate, puta Episcopum, Archiepiscopum, aut aliquem ex S. R. E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, innixi perspicuo textu in *cap. fin. de offic. delegati, in 6.* ubi Bonifacius VIII. non solum permittit, sed disertè præcipit: *«Ne de cætero Conservatores deputari possint, nisi Episcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates &c.»* Eandemque olim fuisse sententiam sacre Congregationis Concilii, liquet ex citato Decreto anni 1614, relato à Gavanto, ubi expressè ait, præter Judices Synodales, posse in Conservatores assumi, *Episcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios.* At rectius opinantur alii, ejusmodi sanctionibus derogatum esse à posteriori Constitutione Gregorii XV. quia Regularium libertas ita quoad hoc est coercitata, ut neminem in Conservatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, & omnis electio Conservatorum, facta contra formam ibidem statutam, nullius roboris esse decernitur. Non immeritò tamen ad hæc reponere possent Regulares, facultatem sibi datam à Bonifacio VIII. tunc saltem reviviscere, cum in Dioecesi nullus adest Index, in Synodo deputatus, aut ab Episcopo necessaria facultate instructo, in Synodali locum suffectus.

Verùm, quidquid sit, an possint Regulares in Conservatorem assumere Episcopum, aliumve majori præditum dignitate, qui fortè in Dioecesi commoeretur, certum esse videtur ab eisdem, in una Dioecesi existentibus, in Conservatorem eligi non posse alterius Dioecesis Episcopum; ejusmodi enim electiones sæpius improbatas fuisse à

sacra Congregatione Concilii, testatur Monacellus *tom. 4. pag. 22. num. 222.* Cumque denitò alieni Episcopi electio à Regularibus attentata fuerit, eadem sacra Congregatio die 3. Augusti 1715. in nullius *Altamura* iterum dixit, illam non sustineri, uti videre est in *Theaur. Resol. tom. 9. pag. 222. inter selectas ab anno 1700. ad 1718.* Innituntur hæc sacre Congregationis responsa citatæ Constitutioni Gregorii XV. in qua decernitur, nullum à Conservatore jus exerceri posse extra Dioecesim, pro qua fuit deputatus. Conservator enim, sicuti ait *Nidus de Conservator. part. 2. num. 7.* præsto esse debet, ad Partes audiendas, & Regularium privilegia tuenda, eo ipso in loco, ubi in discrimen vocatur; ex quo fit, ut nequeat unus, & idem pro diversis Dioecesibus constitui, sed suus cuilibet Dioecesi adesse debeat, quod latè ostendunt Monacellus *cit. loc. num. 222.* Passerinus in *c. Hac Constitutio num. 161. in fine, de offic. delegati, in 6.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat. 106. n. 7. in fin.* Aut igitur alterius Dioecesis Episcopus in Conservatorem electus, commissum sibi munus exercere vult in propria Dioecesi, & hoc facere prohibetur à citata Gregorii Constitutione; aut quocumque Regularis ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam Dioecesim, pro qua fuit Conservator designatus, & hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

V. Plurima nunc superessent dicenda de Conservatorum jurisdictione, ejusque abusu, quæ, quoniam præsentis instituti non sunt, summatim indicabimus. Innocentius IV. in *cap. 1. de offic. potest. Judicis delegati, in 6.* statuit, Conservatores solum posse illos, quibus dati sunt, *defendere à manifestis injuriis & violentiis; nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam posse extendere potestatem.* Bonifacius VII. in *cap. Hac constitutio, eod. tit. additi, quod, si de aliis, quam de manifestis injuriis & violentiis scilicet se intrinseverint, seu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem; eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi.* Pars verò, quæ hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat. Concilium Tridentinum *sess. 14. cap. 5. de reformat. decrevit, causas criminales, & mixtas ad locorum Ordinarios, & non ad Conservatores, pertinere; civiles verò à Conservatoribus posse cognosci, cum il, quorum privilegia tuentur, rei sunt, non autem si sint actores.* Clemens VIII. in *sua Const. 3. Bullar. tom. 3. & Gregorius XV. citat. Constitut. 9.* prælatas juris sanctiones renovarunt, omnesque litteras Apostolicas, quas Conservatorias vocant, contra eandem sanctionum formam concessas, revocarunt; & intra illarum terminos coarctarunt. Cumque Patres Societatis Jesu contenderent, litteras Apostolicas, quibus ipsi potiuntur, obtentas à S. Pio V. & sub consueta formula *Rationi congruit*, postea expeditas à Gregorio XIII. propter speciales, & amplissimas clausulas, quibus sunt roboratæ, non esse revocatas, nec restrictas intra limites Gregorianæ Constitutionis, in celebri causa *Angelopolitana* succubuerunt; in responsione enim ad quintum dubium, decisum fuit, illas clausulas minime obstat, quominus comprehensæ dicantur in Constitutione, quemadmodum habetur in *Bulla 32. Innocentii X. Bullar. tom. 5.*

VI. Cohærenter ad enunciata ju-

ra, plura postmodum prodierunt à sacra Congregatione Concilii decreta, die 28. Julii 1657. proposito dubio: *An Regulares, habentes Conservatorum, si rei sint, in causis requiruntur iudiciale discussionem & indignem, conveniri nequeant eorundem Conservatorum: sacra Congregatio respondit Negativè, addiditque, in eo rerum statu provocandos esse ad loci Ordinarium lib. 21. decretor. pag. 71.* Idemque responsum dedit in causa *Papini*. die 30. Martii 1680. lib. 31. decretor. pag. 73. In causa *Januen. Jurisdictionis*, quæ versabatur inter Patres Societatis Jesu, & Patres Carmelitas Excalceatos, die 20. Februarii 1723. quo tempore nos sacre Congregationis eramus à Secretis, declaratum fuit, Conservatori, à Patribus Societatis in civitate Januensi deputato, jus tantum esse, illos defendendi à manifestis injuriis & violentiis, eorumque causas cognoscendi, quando idem rei sunt, ad normam Gregorianæ Constitutionis, quæ uberius videri possunt in *Thesaur. Resolut. tom. 2. pag. 274.* Quod verò attinet ad Ministros, quos Conservatores deputare se posse arripuerunt, in causa *Faventina* 17. Septembris 1667. lib. 25. decretor. pagin. 447. & iterum in dubiis generalibus de Conservatoribus die 28. Januarii 1679. lib. 50. decretor. pagin. 249. & seq. ac denique in particulari Congregatione, à san. mem. Clemente XI. deputata, cui nos, tamquam ejusdem Secretarius, interfuissemus, die 22. Martii 1720. decisum fuit, alios Ministros à Conservatoribus assumi non posse, præter unum Notarium. De Judice Conservatore Regularium integrum tractatum concinnavit Petrus Maria Fracati, Societatis Jesu, natione Siculus, quem typis Mutinensibus impressum,

evulgavit anno 1743. Non multum tamen huic Auctori fidendum est, quoniam multis in locis, sed præsertim art. 21. Judicium Conservatorum jurisdictionem ultra limites protendit, à sacris Urbis Congregationibus eidem præscriptis. De Judicibus Conservatoribus Universitatis Studii Generalis Avenionensis, & eorum jurisdictione nonnulla à nobis constituta sunt in *Constit. 142. Bullarum nostrarum tom. 1.*

CAPUT VII.

De Synodalibus Examinatoribus.

Sacrosanta Tridentina Synodus *sess. 23. cap. 7. de reform.* decrevit, ut Episcopus priusquam Ordines conferat, aliquot sibi adscitis Sacerdotibus, aliisque prudentibus viris, Divinæ Legis peritis, & in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter investiget, & examinet. Et cap. 15. statuit, nullum Sacerdotem, etiam Regularem posse Confessiones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliis idoneis iudicetur, & approbationem obtineat. Postquam autem *sess. 24. cap. 18.* præmiserat, animarum saluti maxime expedire, à dignis, & idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius, ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Ecclesias Parochiales illis dumtaxat esse ab Episcopo conferendas, qui in experimento, seu examine, coram eodem Episcopo, aut ejus Vicario Generali, aliisque Examinatoribus non paucioribus, quam tribus instituendo, fuerint

riant approbati, & idonei renuntianti. Jussit præterea, sex ad minus Examinatores ab Episcopo, vel ejus Vicario, in Dioecessana Synodo, singulis annis proponi, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur, è quibus, adveniente Parochialis Ecclesiæ vacatione, tres ab Episcopo seligi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sint verò hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut Licentii in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Seculares, qui ad id videbuntur magis idonei; inrentque omnes ad Sancta Dei Evangelia, ac, quacunque humana offensione postposita, fideliter minus executuros. Caveantque, ne quidquam prorsus, occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioquin simonia vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant, à qua absolvi nequeant, nisi dimissis Beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabiles reddantur.* Hæc quoad Ecclesias Parochiales, quæ ad liberam speculationem collationem Episcopi, aut juris patronatus Ecclesiastici sunt, omnino servari jussit Tridentinum; omnesque earundem Ecclesiarum provisiones seu institutiones, contra formam istius decreti factas, irritas & inanes fore pronuntiavit.

II. Quamobrem examen, seu concursus ad Ecclesias Parochiales necessarius institui debet coram tribus Examinatoribus à Synodo approbatis; secus autem est de examine, ab aliis subeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confessiones approbari cupiunt; in hoc quippe poterit Episcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportune advertebat Gavantus in *praxi Dioec. Synod.*

capit. 21. num. 2. quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exiguntur in concursibus ad Parochiales, cumque agatur de sanctione restringente facultatem, alias Episcopo à jure communi concessam, non debet extendi ultra casum expressum; quocirca merum consilium præbere voluisse, opinamur, septem illos Episcopos, auctores articulorum reformationis Parisiensis anni 1586. tunc articulo 58. tom. 4. *Thesaur. nov. Auctoror.* Martene, & Durand. col. 199. dixere: *In Dioecessana Synodo, ubi commode fieri poterit, juxta decreta Concilii Tridentini, deventur Examinatores, quorum opera utatur Episcopus, tum pro examine illorum, quibus Beneficia, præsertim Curata, conferenda erunt, tum etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines; aut, si legem conderunt, Episcopus extra Galliam non obstrinxere.* Enimvero quod in examine, non causa conferendi Beneficium Parochiale, sed alio nomine faciendo, liceat Episcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo posuit S. Carolus Borromeus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. cum part. 3. *Actor. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 249.* præceptum à Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occasione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquit: *Nec verò item, qui Examinatores liberè, pro arbitratu Episcopi, ad alios quocumque nomine, causave examinandos adsciscuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne sculetia quidem, possint accipiant.* Præterea, etsi Benedictus XIII. in sua Constitutione, quæ incipit *Pastoralis*, & habetur in Appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Præbendæ Theologia-

lis, & Pœnitentiaria, in Italia, eique adiacentibus Insulis conferuntur prævio examine & concursu, eo planè modo, quo conferuntur Ecclesiæ Parochiales; expresse tamen declaravit, concursus ad illas non necessariò institui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *sed coram Episcopo, & quatuor Examinatoribus, etiam Synodales non sint.*

III. Quibus adnotatis, accuratius sunt singula explicanda, quæ in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum exposcit. Sex ad minus ab Episcopo, aut ejus Vicario, in Synodo proponi voluit; non tamen veit, ne plures proponantur; quinimò ex tali loquendi modo, & plures proponi posse, & ut plures proponantur, se exoptare, satis apertè Tridentinum inuit; quemadmodum observat Barbosa in *collectan. ad cap. 17. sess. 24. num. 85.* ubi tamen à sacra Congregatione Concilii decisum refert, non esse ultra viginti proponendos, fortasse ob periculum, ne nimium aucto eorumdem numero, minus diligens sit personarum, quæ proponantur, delectus. Propositi ab Episcopo, officium non assequuntur, nisi approbentur à Synodo; unde necesse est, ut major pars eorum, qui Synodo intersunt, in illos consentiat; secus, alii ab Episcopo erunt proponendi, qui à majori parte acceptentur. Posse autem hanc acceptationem fieri per suffragia tunc publica, tunc secreta, respondit sacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tua super Examinatoribus, in Synodo approbandis, sic respondit Congregatio sacri Concilii Interpretum, nempe Examinatores, qui ab Amplitudine tua propositi fuerint Synodo, tam per vota secreta, quam aperta posse probari. Itaque Amplitudo tua eum*

modum in probatione servari faciat, quem magis expedire judicaverit.

IV. Quod spectat ad Examinatorum qualitates, quamvis Tridentinum desideret, ut deputandi ad ejusmodi munus gradum aliquem in sacra Theologia, vel in Jure Canonico sint consequuti; attamen arbitrio Episcopi permittit, etiam, qui nullo gradu est condecoratus, proponere; ex quo fit, ut, etiamsi plures in Dioecesi reperiantur Doctoratus laurea insigniti, si nihilominus Episcopus eos minus peritos existimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis, sive Secularibus, sive Regularibus, qui sine Doctoratu doctiores reputantur, Examinatoris officium committere; quod à sacra Congregatione Concilii decisum refert Fagnanus in *cap. Inter ceteras, num. 45. usque ad fin. de rescriptis.*

V. Designantur quandoquæ Examinatores sub nomine tantum dignitatum, seu officiorum, quæ obtinent, dicendo ex. gr. *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archiepiscopus, Decanus, Prior Conventus S. Dominici &c.* statimque oritur questio an decedentibus, vel dignitatem, seu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus transeat ad eorum in dignitate, vel officio successores. De hac controversia, teste Garcia de *Beneficiis part. 9. cap. 2. in resp. ad dub. 22. n. 339. & seq.* actum fuit in sacra Congregatione Concilii in una *Toletana* anno 1594. & decisum, sub generali deputatione Auditorum consilii Archiepiscopalis, in Synodales Examinatores, illos solum fuisse comprehensos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant; non vero eorumdem successores; eisdemque decisioni ad stipulatum fuisse Romanam Rotam, idem Garcia n. 341. & seq. refert. Eadem questio fuit nuperimè instau-

rata in sacra Congregatione Concilii; etenim, cum in Synodo Dioecesana Politecastrensium inter Examinatores Synodales deputatus fuisset etiam Vicarius Generalis Episcopi, sub solo appellativo nomine dignitatis Vicariatus, atque hic unà cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuisset concursus habito ad quandam Parochialem; sacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concursum convalidavit ad cautelam, sed simul scribendum dixit Episcopo Vicarium Generalem non posse deinceps Synodalis Examinatoris munus exercere, nisi proprio expresso nomine ad illud iterum deputaretur. Ideo autem concursus fuit ad cautelam convalidatus, quia non desunt Doctores, qui opinantur, Examinatorum electionem, factam sub solo appellativo nomine dignitatis, seu officii, ne quoad illos quidem sustineri, qui electionis tempore dignitatem, seu officium obtinent; & licet sacra Congregatio in prædicta *Toletana* oppositum conseruit, ncluit tamen hanc questionem reficere, iterumque decidere. Gavantus in *praxi Dioec. Synod. annot. 5. ad cap. 31.* non improbabile opinatur, Examinatoris munus transire ad successorem in dignitate, seu officio; cum electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit.* At hæc opinio, qui solum dubitanter Gavantus adhæret, nobis non aridet; ad munus quippe, ad quod eligitur industria personæ, non potest designari persona incerta, cujus doctrina, prudentia, & probitas ignoratur. Ad tot itaque præcavendas, & obtruncandas controversias, consultus erit, ut Synodales Examinatores, sub proprio & expresso cujusque nomine, & cognomine ab Episcopo proponantur, atque à Synodo approbentur.

VI. Electi Examinatores jurare debent, se, omni postposita humana affectione, munus suum fideliter executuros, sicuti Tridentinum præcipit. Ejusmodi autem juramentum in ipsa Synodo esse emitendum, si illi Synodo adsint; sin minus, coram Episcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porò Tridentinum, juramentum ab illis præstandum, dixerit, ad sancta Dei Evangelia; attamen Gavantus *dei. cap. 31. annot. 7.* nihil referre affirmat, an super Evangelia, vel sacras Sanctorum Reliquias præstetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipsana antiquum esse, constat ex S. Augustino *epist. 78. tom. 2. Oper. col. 184.* in qua refert, imperasse se, ut Bonifacii Presbyteri accusatores pergerent, ubi B. Felicius *Nolens corpus conditum est, ut ibi juramentum præstarent;* subditque: *Nam & nos novimus, Mediolanè apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter, & terribiliter demones confitentur, faciem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falsum firmando deciperet, compulsus fuisse confiteri furtum, & quod abstulerat reddere.* Gregorius Magnus *lib. 6. epist. 61. tom. 2. Oper. col. 877.* jus it, Archiepiscopus Ravennæ; & seriores personas venire ante corpus S. Apollinaris, & tacto ejus sepulchro jurare, quæ consuetudo ante Joannis Episcopi tempora fuerit. Formulam verò juramenti ibidem addidit *col. 878.* *Juro ego per Patrem, & Filium, & Spiritum S. inseparabilem Divinæ potentie Trinitatem, & hoc Corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore personæ, neque commodo aliquo interveniente, testari.* Cum verò Episcopus quidam fuisset acentus, idem S. Gregorius *lib. 2. epist. 37. ibid. col. 159.* narrat, præter inquisitionem factam, ne quid vitaretur omnium, aut nostrorum

potuisset dubium cordi remanere, ad B. Petri sacratissimum Corpus, distracta eum ex abundantis fecimus sacramenta prebere. Singularia hæc exempla non esse, demonstrant frequentissima, quæ narrat Gregorius Turonensis, ut lib. 5. *histor. Franc. c. 33. & 49. lib. 1. de glor. Martyr. cap. 58. lib. 2. cap. 19. lib. de glor. Confessorum cap. 33. c. 9. &c.* Quin ex eodem constat, plurimum S. Martyrum sepulcra ob id ipsum insignia fuisse, quod perjuros, qui falso iurarent ad sua Corpora, punirent: *Est etiam* (inquit lib. 1. de glor. Martyr. cap. 39. col. 756.) *haud procul ab hujus urbis muro, & Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cuius sepulcrum ite cujusquam mensurana juramentum inane proferre voluerit.... statim aut arripitur à demone, aut cadens in pavimento amittit spiritum. Ex hoc enim quisque fidem cujuscumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoscat, non aliter, nisi ad hujus Basilicam destinat. Nam ferunt, plerosque juxta Basilicas Apostolorum, sive aliorum Martyrum commanentes, non alibi pro hæc necessitate, nisi Templum experterè B. Pancratii, ut ejus secretarum censura publice discernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia iudicium Martyris beati experiantur. Eadem ferè narrat de sepulcro S. Genesii Martyris lib. 1. de glor. Martyrum cap. 74. de S. Juliano lib. 2. cap. 29. col. 878. de S. Niceto Treverorum Episcopo de glor. Confessorum cap. 94. col. 976. Ad cuius nunc tumulum (ait) vincitorum catene franguntur &c. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falsum juramentum proferre ausus fuerit, illud Divina ultione corrigitur. De S. Eligio pariter Noviomensi Episcopo similia*

exempla narrat S. Audonenus lib. 2. cap. 36. 58. & 77. tom. 2. Spicilegii Dacheriani pagin. 118. & 122. Idem aliquando factum, & juramentum præstitum Constantinopoli in Basilica S. Petri in Hormisida, testis est Vigilius epist. 15. tom. 5. Collectionis Labbeæ col. 330. ubi legitur: *Et dum sepe diei iudicesposito indiculo super altare, & cataracta B. Petri Apostoli, & super Crucem, quæ de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed & super Claves B. Petri Apostoli præstitissent corporale iurandum, &c.* Hæc omnia exempla VIII. seculum præcedunt, atque initium heresis Iconoclastarum. Nam, post eam exortam, maximè propagatum hunc morem arbitratur, ut sacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam speciali religionis actu Catholici prosequerentur; præsertim cum Sanctorum corpora tunc maximè distrabere, atque in partes secare, & in diversa loca transferre, Fidelium pietas coeperit; quod adnotavit Mabillonius præfat. in sæcul. II. Bened. Hinc ergo juramenti hujus consuetudo maximè invaluit; & in Concilio Francofordiensi, anni 794. postquam scilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagines, & Reliquias furor eruperat, can. 9. tom. 4. Collectionis Harduini col. 906. mos innotuit jurandi aut tactis Evangelis, aut coram propositis Reliquiis. Initio verò sequentis sæculi IX. lege insuper cautum invenimus, ut omne juramentum supra Reliquias præstaretur; ita quippe jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. cap. 10. ex recensione Balluzii tom. 1. col. 308. & inter Capitula ex variis Synodis, & publicis conventibus, post adeptum à Carolo Magno Imperium, celebratis, excerpta, & evulgata à Sirmo-

do

do tom. 2. Concil. Gall. pag. 246. hoc etiam capit. 17. adnotatur: *Omne sacramentum in Ecclesia, aut supra Reliquias iuretur... & sic iuret: Sic illum Deus adjuvet, & illi Sancti, quorum istæ Reliquiæ sunt, ut veritatem dicat.* De hoc jurandi modo legi possunt Martene tom. 3. lib. 7. antiq. Eccles. rit. cap. 7. num. 2. Ferrandus disquisit. Reliq. lib. 2. part. 1. cap. 3. art. 5. Postquam verò Lutherus, & Calvinus, qui nullam antiquam heresim non iterum excitantur, etiam Iconoclastarum impia dogmata renovaverunt, quo magis illis contrariet S. Carolus Borromæus, voluit, ut Testes, iudices, & Examinatores Synodales super Sanctorum Reliquias iurarent, de quo ritu, à S. Carolo Borromæo in Mediolanensem provinciam inducto, pluribus disserit Pax Jordanus tom. 2. lib. 8. t. 2. num. 104. & seq.

VII. Synodali Examinatorum officium durat usque ad novam Synodum, quæ intra unius anni spatium, ad Tridentinum normam, esset celebranda, & in qua aut idem, aut alii de novo deputandi forent, si eundem Tridentinum sess. 24. de reform. cap. 18. præcepit: *Examinatores autem singulis annis in Dicecesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur.* Si autem vel omnes, vel aliqui ex designatis in ultima Synodo, decurrente aut moriantur, aut e Dicecisi se subducant; tunc si sex saltem ex designatis remaneant, (quoniam longè plures eligi posse jam diximus, cum adhuc tunc numerum exæquet à Tridentino statutum, istorum operà Tridentino utetur, nec alios in demortuorum, aut longè absentium locum substituere poterit; si verò sex non supersint, tunc Clementis VIII. decreto, relato à Garcia cit. part.

9. cap. 2. num. 72. & Fagnanus in cap. Cum sit ars, num. 54. de arte, & qualitate, facultas data est Episcopis alios subrogandi, modo iis qualitatibus præstant, quas Tridentinum requirit, à Capitulo approbentur, & una simul cum superstitibus, ex electis in Synodo, senos non excedant.

VIII. Verùm hæc annum dumtaxat respiciunt, à postrema Synodo ad aliam, quæ post annum habenda esset, defluentem. Quid autem fieri, si annus elabatur, & nova Synodus non celebretur? Certum est, statim ac elluxit annus ab ultima Synodo, cessare officium Examinatorum, qui intra ejusdem anni intervallum, in demortuorum, seu absentium locum fortè fuerint ab Episcopo suffecti; ita enim discrete statuit Clemens VIII. in citato decreto: *Officium autem omnium prædictorum Examinatorum Synodaliū subrogatorum expirat, cum primum advenerit tempus nove Synodi, iuxta cap. 2. sess. 24. celebrande.* Quoad alios prius non subrogatos, sed in ultima Synodo electos, hoc censuit sacra Congregatio Concilii: quamdin sex illorum superstities sunt, & omnes perseverant in munere, & Episcopus in concursibus ad Ecclesias Parochiales illis usi poterit; sed si vel unus ex illis decesserit, ita ut, ex electis in Synodo, sex non remaneant, omnium officium expirat, & nullus adhiberi poterit in concursibus ad Parochiales; neque post annum datum est Episcopo in demortuorum locum quemquam sufficere, quæ videri possunt apud Garciam cit. cap. 2. num. 73. Fagnanum in cit. cap. Cum sit ars, eod. num. 54. & Massobium in praxi habendi concursuum requisit. 12. dub. 4.

IX. Quapropter ut, elapso anno, & non existentibus sex Examinatoribus,

quo elapso, iterum ad preces Episcopi illos in munere confirmat, quod & deinceps semper in annum isdem prorogat. Ea facultate à sacra Congregatione accepta, Episcopus ex Examinatores seliget, omnibus predictos qualitatibus, à Tridentino requisitis, eosque Capitulo proponet. Quod si Capitulum illos, quamvis ceteroquin idoneos approbare recusaverit, existimant Pignarel. *consult. 119. num. 1. & P. Andreucci Soc. Jesu in suo tractatu de tuenda pace & concordia inter Episcopum & Capitulum, part. 4. cap. 1. §. 1. num. 198.* habendos nihilominus esse pro approbatis; semel enimposito, quod propositi ab Episcopo tales sint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex justitia illos approbare, & consensus ex justitia prestandus, cum injustè denegatur, habetur pro prestito, sicuti docet Surdus *decis. 226. num. 54. Mantio. decis. 226. tract. 9. Valenz. cons. 117. n. 27.* Sed quidquid sit de veritate huius opinionis, de qua non vacat hic disputare; certum est, quod, qui illam in praxi sectatur, obnoxium se facit innumeris litibus, & controversiis; cum enim hominum doctrina, & mores evidentes non sint, nec unquam obtractantium linguas evadant, semper excitabitur questio, an Capitulum justè vel injustè consentire recusaverit in Examinatores ab Episcopo propositos; & durante hac questione, firmi non erunt concursus ad Ecclesias Parochiales, coram illis irritui. Tutius propterea erit, ut in eo eventu Episcopus à sacra Congregatione Concilii petat supplementum consensus, quem Capitulum sine causa denegavit. Ita se gessit Episcopus Aversanus, qui cum potestate, antea sibi facta à sacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem propo-

X. Nec sacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit unquam perentibus concedere; quoniam, cum probe noverit, non facile esse Episcopis, singulis prorsus annis, suas Synodos cogere, ne idcirco legitimum careant Examinatores, ex quorum defectu inchoat Ecclesias Parochiales concursus sunt irriti, statim à Episcopo eidem exponit, sex ex electis in postrema Synodo, amplius non extare, potestatem ei facit novos eligendi à majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum decernit, tantum ad annum;

suisset suo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum supplex adit eandem sacram Congregationem, exposcens, ut consensus, à suo Capitulo irrationabiliter denegatum, ipsa suppleret. Episcopi instantia examinanda erat in Congregatione habita die 2. Martii 1739. sed, cum perpensum fuerit, jam tam elapsum fuisse annum, quo præfatus Sacerdos exercere potuisset Examinatoris munus, juxta ea quæ supra diximus, sacra Congregatio supervacaneum duxit causam desinitre, ab ejusque propterea discussione superessedit.

XI. Aliquid nunc dicendum superesset de præcepto, Examinatores obstringente, ne quidquam prorsus occasione examinis recipere valeant; at Tridentinum adeo perspicuis verbis suam mentem, quoad hoc, explicuit, ut expositione non indigeant. Unum tamen, notatione dignum, referimus, quod statutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *Act. 2. cap. 4. tom. 10. Collectionis Harduini col. 1155.* his verbis: *Horum verò Examinatorum cullibet, pro muneris suscepti labore, Ordinarius, post Beneficiorum collationem, ex reductibus Ecclesie vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, juxtam aliquam mercedem, ejus arbitrio, reddi curabit; cum & dignus sit mercenarius mercede sua.* Licet autem, quod à præfati Concilii Patribus gestum est, non improbemus, non tamen absolute approbamus, multoque minus initan- dum proponimus; siquidem, cum redditus vacantis Ecclesie debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus fors fuerint ab Apostolica Sede assignati, si Examinatores quidquam ex illis

lucrarentur, viderentur quodammodo aliquid, occasione examinis, ab illo percipere, quem ad Parochialem approbantur; quod profecto quamdam simoniae suspicionem posset inductis ingerere, de cuius vel solam speciem ab Examinatores accere Tridentinum voluit. Quapropter, cum de simili statuto, edito à Concilio Provinciali Compostellano, retatum olim fuisset ad sacram Congregationem Concilii, hæc illi adversari censuit menti Tridentini; proposito enim ab Episcopo Abulensi sequenti dubio: *In Episcopatu Abulensi, & tota provincia Compostellana, ex decreto Concilii Provincialis Compostellani, post Concilium Tridentinum facti, datur stipendium Examinatoribus Synodibus ex fructibus Parochialium, ad quas sit examinis; dubitatur, an possit hoc dari, statim decreto sancti Concilii Tridentini 1563. 24. de reform. cap. 18. sacra Congregatio respondit: Non posse; quod narrat Garcia de Beneficiis part. 5. cap. 7. n. 11.*

CAPUT VIII.

Expenduntur alia ad Synodaliū Examinatorum officium spectantia.

Quamquam Examinatorum officium sit extra Synodum exercendum; quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re esse dicimus, nonnulla ad illud spectantia subnectere; inde enim clarius patebit, quantum momenti sit in Examinatorum delectu non errare.

II. Vacante igitur Parochiali Ecclesia, quæ sit per concursum conferenda, Episcopus, indicta ad concursum die, ex Examinatores, in Synodo electis, tres ad minimum voca-